

44 תִּיהְיִי תְּיוֹבָתָא – כוונת המקשן שנאמר שאף מכאן תהיה פירכא
 45 לרבי יוחנן, שאף אם נתרץ את הקושיא מן הברייתא הראשונה או
 46 שתדחה הברייתא הראשונה מחמת ברייתות אחרות, תהיה
 47 מברייתא זו פירכא לרבי יוחנן.
 48 מתרצת הגמרא את הקושיא על דברי רבי יוחנן: אָמַר לֵךְ רַבִּי יוֹחָנָן
 49 לתרץ את קושייתך, אכן לדעת חכמים הוא תִּיהְיִי דְאִפְּלוּ דְבָרִים
 50 שְׂאִין מְעוּנִין בְּרָכָה לְאַחֲרֵיהֶם בְּמִקּוֹמָן, נְמִי ו-גם כן אִין צְרִיכִין לְבָרְךָ
 51 לפניהם ברכה ראשונה בשנית אחר שינוי מקום, ודברי רבי יוחנן
 52 הם כדברי חכמים, וְהָא דְקִתְנִי – ומה ששינוי 'עָקְרוּ רְגְלֵיהֶן'
 53 שמשמע שהברייתא עוסקת דווקא בדברים הטעונים ברכה
 54 אחריהם במקומם, זהו הַלְוִיעָא בְּחוּ – את גודל חידושו דְרַבִּי
 55 יוֹחָנָן, דְאִפְּלוּ בְּדָבָרִים שְׂמַעְנִין בְּרָכָה לְאַחֲרֵיהֶם בְּמִקּוֹמָן, מְעַמָּא –
 56 הטעם שרבי יהודה מודה שכשיוצאים באמצע הסעודה אין
 57 מברכים ברכה אחרונה קודם יציאתם וברכה ראשונה אחר
 58 חזרתם, הוא דווקא משום דְהִנְיָחוּ שם מְקַצֵּת חֲבָרִים ולא יצאו
 59 כולם, אֲבָל אם יצאו כולם ולא הִנְיָחוּ מְקַצֵּת חֲבָרִים, בְּשֶׁהֵן יוֹצְאִין
 60 מְעוּנִין בְּרָכָה לְמַפְרָע קודם יציאתם וְשֶׁהֵן חוֹזְרִין מְעוּנִין בְּרָכָה
 61 לְבִתְחִלָּה, ודין זה שכשהם יוצאים טעונים ברכה למפרע, לא היה
 62 יכול רבי יהודה לחדש בדברים שאין טעונים ברכה לאחריהם
 63 במקומם, משום שכיון שאינם טעונים ברכה לאחריהם במקומם,
 64 אינם צריכים לברך קודם שיצאו.
 65 הגמרא מביאה ברייתא כדעת רב חסדא (לעיל קא), הסובר
 66 שבדברים הטעונים ברכה לאחריהם במקומם אין שינוי מקום
 67 מצריך לברך בשנית: תִּנְיָא בְּנוּתִיה דְרַב חֲסִידָא – שינוי בברייתא
 68 כדעת רב חסדא, חֲבָרִים שְׂהִי מְסוּפִין לְשִׁתּוֹת יִין שהוא מהדברים
 69 הטעונים ברכה לאחריהם במקומם, וְעָקְרוּ רְגְלֵיהֶן ויצאו קודם
 70 שביטלו ברכה אחרונה, ואחר כך חֲזְרוּ ורוצים להמשיך לשותות יין,
 71 אִין צְרִיכִין לְבָרְךָ בשנית ברכה ראשונה, וזהו כדברי רב חסדא,
 72 שבדברים הטעונים ברכה לאחריהם במקומם לא נאמר הדין
 73 ששינוי מקום צריך לברך.
 74 הגמרא חוזרת למחלוקת רבי יהודה ורבי יוסי המבוארת לעיל (קא),
 75 בענין האוכל בערב שבת, אם צריך להפסיק סעודתו משהחשיך
 76 היום, ומבארת את סדר הקידוש וברכת המזון לשיטתם: תִּנְיָא רַבִּין
 77 בברייתא, בְּנִי חֲבוּדָה שְׂהִי מְסוּפִין לֵאכּוֹל בערב שבת ויום טוב,
 78 וְקָדַשׁ עָלֵיהֶן הַיּוֹם – החשיך היום, צריכים להפסיק את סעודת
 79 החול ולברך ברכת המזון, אך כיון שהגיע זמן הקידוש יש לקדש
 80 תחילה, ולכך מְבַיֵּא לֹא לְמַקְדֵּשׁ בּוֹשׁ שָׁל יוֹן, וְאִמְרָא עָלֵיו קְדוּשַׁת
 81 הַיּוֹם תחילה, ואחר כך מביאים לו כוּס יִין שְׁנִי וְאִמְרָא עָלֵיו בְּרַכַּת
 82 הַמָּוֶן, ואחר כך אוכלים סעודה חדשה לכבוד השבת, דְבָרִי רַבִּי
 83 יוֹחָנָן. רַבִּי יוֹסִי אָמַר, אין צריך להפסיק כלל את הסעודה כדי
 84 לאכול סעודה חדשה לכבוד השבת, אלא אוֹכֵל וְהוֹלֵךְ – ממשיך
 85 בסעודתו עַד שֶׁתִּחַשֵּׁף וגומר סעודתו.

1 מִאֵין תִּנְיָא – מי הוא התנא ששנה ברייתא זו העוסקת בענין עֲקִירוֹת
 2 – בדיון מי שעקר ממקומו קודם ברכה אחרונה, שמבואר בה שאף
 3 בדברים הטעונים ברכה לאחריהם במקומם צריך לברך ברכה
 4 ראשונה בשנית אחר שינוי מקום, רַבִּי יוֹחָנָן הוא, דְתִנְיָא בברייתא
 5 אחרת, חֲבָרִים שְׂהִי מְסוּפִין לֵאכּוֹל, וְעָקְרוּ רְגְלֵיהֶם לֵילֵךְ לְבֵית
 6 הַקִּנְסָתָא להתפלל או לְבֵית הַמִּדְרָשׁ, בְּשֶׁהֵן יוֹצְאִין מִמִּקּוֹמָם אִין הם
 7 מְעוּנִין לְבָרְךָ בְּרָכָה לְמַפְרָע – ברכה אחרונה קודם שיצאו, וְשֶׁהֵן
 8 חוֹזְרִין לְמִקּוֹמָם ורוצים להמשיך באכילתם אִין הם מְעוּנִין לְבָרְךָ
 9 בְּרָכָה לְבִתְחִלָּה – ברכה ראשונה. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, בְּשֶׁהֵן דְבָרִים
 10 אֲמִוּרִים שאינם טעונים ברכה אחרונה קודם יציאתם וברכה
 11 ראשונה לאחר חזרתם, בְּזִמְן שֶׁהִנְיָחוּ שָׁם – במקום אכילתם מְקַצֵּת
 12 מן החֲבָרִים שלא יצאו, אֲבָל אם לא הִנְיָחוּ שָׁם מְקַצֵּת חֲבָרִים, בְּשֶׁהֵן
 13 יוֹצְאִין הם מְעוּנִין לְבָרְךָ בְּרָכָה לְמַפְרָע קודם יציאתם, וְשֶׁהֵן חוֹזְרִין
 14 הם מְעוּנִין לְבָרְךָ בְּרָכָה לְבִתְחִלָּה קודם שימשיכו באכילתם, וכיון
 15 שעל דברי חכמים בברייתא נקט רבי יהודה בלשונו 'במה דברים
 16 אמורים', משמע מכך שחכמים חולקים על דבריו וסוברים שאף
 17 באופן שיצאו כולם ולא הניחו שם מקצת חברים, כשחוזרים אינם
 18 צריכים לברך ברכה ראשונה בשנית קודם שימשיכו באכילתם,
 19 ואם כן הברייתא לעיל (קא) שמבואר בה שאם לא הניחו זקן או
 20 חולה ויצאו, כשחוזרים צריכים לברך בשנית ברכה ראשונה,
 21 כדעת רבי יהודה היא שנויה, וממילא אין להקשות ממנה על רב
 22 חסדא משום שאמר את דבריו כדעת חכמים.
 23 מדייקת הגמרא את דברי הברייתא ומקשה על דעת רבי יוחנן:
 24 אֲלֵא מְעַמָּא – הטעם שחכמים חולקים על דעת רבי יהודה הוא
 25 משום דְבְּדָבָרִים מְעוּנִין בְּרָכָה לְאַחֲרֵיהֶם בְּמִקּוֹמָן אנו עוסקים, שהרי
 26 שינוי 'עָקְרוּ' כדיוק הגמרא לעיל (קא), משום כך סוברים חכמים
 27 דְבְּשֶׁהֵן יוֹצְאִין אִין מְעוּנִין בְּרָכָה לְמַפְרָע קודם שיצאו, וְשֶׁהֵן חוֹזְרִין,
 28 אִין מְעוּנִין בְּרָכָה לְבִתְחִלָּה קודם שימשיכו באכילתם, כיון שאין
 29 יציאתם נחשבת לגמר הסעודה, אלא ממשיכים סעודתם במקום
 30 אחר, אֲבָל בְּדָבָרִים שְׂאִין מְעוּנִין בְּרָכָה לְאַחֲרֵיהֶם בְּמִקּוֹמָן, שבהם
 31 הברייתא אינה עוסקת, לא יהיה הדין כן, אלא בזה יודו חכמים
 32 לרבי יהודה, וְאִפְּלוּ לְרַבִּין, כיון ששינוי החברים את מקומם, בְּשֶׁהֵן
 33 יוֹצְאִין הם מְעוּנִין לְבָרְךָ בְּרָכָה לְמַפְרָע – ברכה אחרונה קודם
 34 שיצאו, וְשֶׁהֵן חוֹזְרִין הם מְעוּנִין לְבָרְךָ בְּרָכָה לְבִתְחִלָּה – ברכה
 35 ראשונה קודם שימשיכו באכילתם, כיון שיציאתם נחשבת לגמר
 36 הסעודה וכעת היא סעודה חדשה. לִמְאָ תִּיהְיִי תְּיוֹבָתָא דְרַבִּי יוֹחָנָן
 37 – האם נאמר שברייתא זו היא פירכא לדעת רבי יוחנן (לעיל קא),
 38 הסובר שהמשנה מקומו בתוך סעודתו אינו צריך לברך בשנית,
 39 ולא חילק בין דברים הטעונים ברכה לאחריהם במקומם לבין
 40 דברים שאינם טעונים ברכה לאחריהם במקומם.
 41 שואלת הגמרא על המקשן: וְלֹא מִי אוֹתְבִינִיהָ חֲדָא וְיִמְנָא – וכי לא
 42 דחינו את דברי רבי יוחנן כבר פעם אחת לעיל (קא), ומה תועלת
 43 תהיה אם אף מכאן ידחו דבריו. משיבה הגמרא: נִימָא מְהָא נְמִי

אגרות קודש

ב"ה, יו"ד מ"ח, תש"כ

ברוקלין.

שלום וברכה!

... ולכתבו בצער ע"ד יחס פלוני ופלוני לענינים דתיים, אף שצריך הי' להיות בהיפך וכו', - הנה כנראה שזהו אחד מהענינים שלא חל בהם שינוי משנים שעברו וגם מהדור שלפני דורנו ושלפניו, וכידוע מסיפורי העסקנים בימים ההם, ואף שמוכן שזוהי רק חצי נחמה ואפשר עוד פחות מזה, הנה מאידך גיסא כמו שסו"ס דידן נצח אז בעבר, בודאי שכן יהי' גם עתה, אף שחבל שצריך לנצל כחות בהנ"ל (מלחמה בהרע) בה בשעה שהיו יכולים בכחות אלו ובמרץ זה לפעול בהקו דועשה טוב...

בברכת הצלחה רבה בעבודתו בקדש מתוך בריאות הנכונה שמחה וטוב לבב.

פסחים דף קב עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום שני) קבז

דברי רב ששת.
מתרצת הגמרא: אָמַר – אמרו בני הישיבה, מָלְא אָמַר רב שצריך
לברך אף ברכת זמן – ברכת שהחיינו, מְלַל – משמע מזה
דְּבַשְׁבִּיעֵי שֶׁל פֶּסַח עֶסְקִינוּ, שהוא היום טוב היחידי שאין אומרים
בו ברכת שהחיינו, ואפשר שהוא עני, דָּכַל מַאי דְּהוּא לִיה – שכל
אוכלים ומשקים שהכין לימי הפסח אָכַל לִיה – אבלם בימי הפסח
שקדמו לו, וְלִית לִיה – וכעת אין לו יין לשני כוסות, ולא נותר לו
אלא יין לכוס אחד, ולכך אומר קידוש והבדלה על כוס אחד.
ממשיכה הגמרא להקשות: וְהָא יוֹם טוֹב רָאשׁוֹן דּוּדְאֵי אֵית לִיה –
יש לו יין לשני כוסות, ואפילו הוא עני, וְאָמַר אֲבֵי שֶׁאֵם חל
במוצאי שבת מקדש ומבדיל על כוס אחד, וסדר הברכות הוא
יקו"ה – יין, קידוש, זמן, נר, הבדלה, וְרָבָא אָמַר, סדר הברכות הוא
יקנה"ז – יין, קידוש, נר, הבדלה, זמן. וכיון שהוכירו האמוראים
את ברכת הזמן, בהכרח שעוסקים ביום טוב ראשון, ומבואר
בדבריהם, שאומר שתי קדושות, קידוש והבדלה על כוס אחד, אף
שיש לו שני כוסות, וחוזרת הקושיא על דברי רב ששת.
מתרצת הגמרא: אָלָא באמת אף כשיש לו יין לשני כוסות אומר
קידוש והבדלה על כוס אחד, משום שהבדלה קידוש תָּרָא מִלְתָּא
הִיא – דבר אחד הם, ואינם נחשבים שתי קדושות, משום ששניהם
נאמרים משום קדושת ימים טובים, שאף בהבדלה מזכיר את
קדושת יום טוב, ולכך אומרים שניהם על כוס אחד אף אם יש לו
שני כוסות, אבל בְּרַבְת הַמְזוֹן וְקִידוּשׁ תְּרֵי מִיְלֵי יִנְהוּ – שני דברים
הם, ולכך אמר רב ששת שאין לומר את שניהם על כוס אחד, אלא
יש לומר כל אחד על כוס בפני עצמו.
הגמרא מביאה מחלוקת אמוראים לגבי סדר קידוש והבדלה ביום
טוב שחל במוצאי שבת: גּוֹפָא – נשוב למימרא שהובאה לעיל
ונבאר אותה. יוֹם טוֹב שֶׁחָל לְהִיט אַחֵר הַשָּׁבֶת – במוצאי שבת,
וצריך עתה לקדש את יום טוב בכניסתו, ולהבדיל על הכוס בצאת
השבת. נחלקו אמוראים בסדר הברכות, רַב אָמַר יקנה"ז – יין,
קידוש, נר, הבדלה. דהיינו, תחילה יברך על היין 'בורא פרי הגפן',
שכן ברכת היין לעולם קודמת לברכות הקידוש וההבדלה, ולאחר
מכן יקדש את יום טוב בכניסתו, לפי שדעת רב היא שברכת קידוש
קודמת לברכת הבדלה, ואחר כך יברך על הנר 'בורא מאורי
האש', ויאמר ברכת 'המבדיל', כמו בשאר מוצאי שבתות שברכת
הנר קודמת לברכת ההבדלה.
וְשִׁמְוֵאל אָמַר ינה"ק – יין, נר, הבדלה, קידוש. שכן הוא סובר
שברכת הבדלה קודמת לברכת קידוש, ועל כן אומרים תחילה את
סדר ההבדלה שבכל מוצאי שבת ויין, נר, וברכת המבדיל, ולאחר
מכן מוסיפים את ברכת הקידוש.

מוסיף רבי יוסי ומבאר: אחר שנקדשו סעודתם, מביאים למברך שני
כוסות של יין, הַכּוֹס הַרְאשׁוֹן מְבָרַךְ עָלָיו בְּרַבְת הַמְזוֹן, והכוס הַשֵּׁנִי
אָמַר עָלָיו קְדוּשַׁת הַיּוֹם, ואין צריך לאכול סעודה נוספת לכבוד
שבת אחר הקידוש.
הגמרא דנה בדברי רבי יוסי. שואלת הגמרא: אָמַר – מפני מה
מחלק רבי יוסי את הברכות לשני כוסות, כוס אחד לברכת המזון
וכוס אחד לברכת קידוש, וְיִנְיָמִינְהוּ לְתַרְוִיחֵיהוּ אַחְרָא בָּסָא –
שיאמר את שתי הברכות על כוס אחד.
משיכה הגמרא: אָמַר רַב הוּנָא אָמַר רַב שֶׁשֶׁת, לכך אין לומר ברכת
המזון וקידוש על כוס אחד, משום שאין אומרים שְׁתֵּי קְדוּשׁוֹת,
כלומר שתי מצוות, כגון ברכת המזון וקידוש, עַל כּוֹס אֶחָד.
מבררת הגמרא: מַאי טַעְמָא אין אומרים שתי קדושות על כוס
אחד. מבארת הגמרא: אָמַר רַב נַחֲמָן בַּר יִצְחָק, לְפִי שֶׁאֵין עוֹשִׂין את
הַמִּצְוֹת אגודות יחד כְּהִלּוֹת הַכְּלִילוֹת, משום שנראה בכך
שהמצוות הן כמשא עליו.
מקשה הגמרא על תשובת רב ששת: וְלֹא – וכי אין אומרים שתי
קדושות על כוס אחד. וְהָא תָּנִיא – והלא שנינו בברייתא, הַנֶּכְנֵס
לְבֵיתוֹ בְּמוֹצָאֵי שָׁבֶת, ובא להבדיל על הכוס, מְבָרַךְ עַל הַיַּיִן תחילה
ברכת 'בורא פרי הגפן', ועדיין אינו שותהו, וְאַחֵר כֵּךְ מְבָרַךְ עַל
הַמָּאוֹר – על הנר ברכת 'בורא מאורי האש', וְאַחֵר כֵּךְ מְבָרַךְ עַל
הַשְּׁמַיִם ברכת 'בורא מיני בשמים', וְאַחֵר כֵּךְ אָמַר את ברכת
הַהַבְדֵּלָה עַל הַכּוֹס, ושותהו. מוסיפה הברייתא: וְאִם אֵין לוֹ אֶלָּא
כּוֹס אֶחָד שֶׁל יַיִן, לא יברך עליו מיד, אלא מְנִיחוֹ לְאַחַר הַמְזוֹן –
משאיר את הכוס עד אחרי שיאכל, וּמְשַׁלְּשֵׁן – מחבר כשלשלת
את כל הברכות פוֹלֵן לְאַחֲרָיו – לאחר ברכת המזון, כלומר, אומר
ברכת המזון על הכוס, ואחר כך אומר עליו את כל ברכות
ההבדלה ושותה את הכוס, ועל ידי כך נמצא שבירך ברכת המזון
והבדיל על הכוס. הרי שמבואר בברייתא, שאם אין לו אלא כוס
אחד אומר עליו שתי קדושות, דהיינו ברכת המזון והבדלה, ושלל
כדברי רב ששת.
מתרצת הגמרא: אֵין לוֹ אלא כוס יין אחד שְׁאֵנִי – שונה הדין בזה,
ובאופן זה יכול לומר שתי קדושות על כוס אחד, אבל אם יש לו
יין לשני כוסות, אין לו לומר שתי קדושות על כוס אחד.
ממשיכה הגמרא ומקשה: וְהָא יוֹם טוֹב שֶׁחָל לְהִיט אַחֵר הַשָּׁבֶת –
במוצאי שבת, שצריך לומר גם הבדלה על השבת וגם קידוש על
היום טוב, וביום טוב ראשון של פסח בהכרח דְּאֵית לִיה – שיש לו
הרבה כוסות, וְאָמַר רַב שמקדש ומבדיל על כוס אחד, וסדר
הברכות הוא יקנה"ז – יין, קידוש, נר, הבדלה. מבואר, שאף כאשר
יש לו שני כוסות אומר קידוש והבדלה על כוס אחד, וקשה על

אגרות קודש

ב"ה, ח"י מ"ח, תש"ח

ברוקלין.

הו"ח אי"א נ"נ מלאכתו מלאכת שמים מו"ה אברהם מרדכי שמואל שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מט"ו מ"ח, בו כותב ר"פ מענייני הפצת המעניות, ויהי רצון שיתוסף
בהפעולות האמורות כהנה וכהנה בתוככי שאר פעולות להפצת היהדות המסורתית, שבד"מ יתוסף
כהנה וכהנה בעניינים הגשמיים בפרט שבהשתלשלות מלמעלה למטה הוא בגשמיות כ"פ ככה בערך
הרוחניות, וכידוע הדוגמא אשר בהקרבת עוף אחד ע"ג המזבח נעשית עליית עולמות עליונים ונמשכת
ברכה רבה בענייני האדם.

ובפרט אשר השנה היא שנת המאתים להסתלקות הילולא של הבעש"ט עת וזמן מסוגל להפצת
המעניות ועד שיגיעו גם חוצה.

בברכה לבשו"ט.